

УДК [339.137.2:639.2]:339.923(4+477)

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
АКВАКУЛЬТУРИ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІКИ**

Н. М. ВДОВЕНКО, доктор економічних наук, професор,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID 0000-0003-0849-057X

E-mail: nata0409@gmail.com

В. Г. МАРГАСОВА, доктор економічних наук, професор,

Чернігівський національний технологічний університет

ORCID 0000-0001-8582-2158

E-mail: viktoriya.margasova@gmail.com

Ю. Є. ШАРИЛО, директор, *Бюджетна установа «Методично-технологічний центр з аквакультури»*

ORCID 0000-0002-1069-6318

E-mail: egts@ukr.net

Л. Г. МИХАЛЬЧИШИНА, кандидат економічних наук, доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID 0000-0003-1459-0358

E-mail: mykhalchyshyna.l.g@ukr.net

Анотація. У статті досліджено заходи та виокремлено можливості забезпечення конкурентоспроможності рибного господарства і його складових рибальства та аквакультури в нових умовах функціонування національної економіки. Виокремлено можливості забезпечення конкурентоспроможності рибного господарства. Здійснено аналіз розвитку світового рибальства та аквакультури. Зроблено наголос на подоланні проблеми неповноцінного харчування при одночасному веденні органічного виробництва та досягненні конкурентоспроможності рибного господарства. Встановлено, що в середньостроковій перспективі очікується збільшення загальних обсягів виробництва рибної продукції приблизно на 15 %, причому основною складовою збільшення обсягів виробництва буде аквакультура, а щорічні темпи зростання рибальства лишатимуться стабільними (0,3 %), в той час як зростання виробництва продукції аквакультури невпинно збільшуватиметься (5,3 %); у середньостроковій перспективі загальна прибутковість

аквакультури як очікується буде помірною, та нарешті стабілізується на рівнях вищих ніж у період високих цін (2006 – 2013 рр.). Запропоновано створити сприятливі умови для забезпечення конкурентоспроможності розвитку галузі на внутрішньому і зовнішньому ринку; налагодити систему формування показників виробництва риби та рибної продукції з урахуванням досвіду дії системи збирання даних про рибне господарство, управління ними в Європейському Союзі на основі положень Регламенту зі збирання даних (DCR) № 1543/2000 від 29.06.2000 та Системи збирання даних (DCF).

Ключові слова: конкурентоспроможність, галузь, ціна, прибуток, вартість, національна економіка, органічна продукція, аквакультура

Актуальність. Особливу увагу до ролі світового рибного господарства у забезпеченні продовольчої безпеки, зменшенні напруги від нестачі продовольства, отриманні людиною якісних харчових продуктів привертають останні положення Звіту ФАО ООН «Стан світового рибальства та аквакультури». Подібне питання гостро постало і під час узгодження Римської декларації в частині забезпечення повноцінного здорового харчування та відповідного рівня конкурентоспроможності рибного господарства. Рибальство та аквакультура вносять значний вклад в забезпечення здорового харчування, і це є передумовою розвитку даного сектору виробництва і є важливою складовою у забезпеченні ефективності національної економіки.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У звітах та доповідях OECD/FAO (2017) [1; 2], «Fish and Seafood», in OECD–FAO Agricultural Outlook 2017–2026, OECD Publishing, Paris щодо розвитку рибного господарства, які ґрунтуються на прогнозах, наукових дослідженнях та аналізі даних світового рибальства та аквакультури, наголос робиться на діях, направлених на подолання проблеми неповноцінного харчування за одночасного забезпечення конкурентоспроможності рибного господарства. Менте Є., Васюта О., Мірошник М. та Смал А. зауважують, що потрібне перетворення харчових систем для забезпечення людей повноцінним харчуванням у контексті забезпечення ефективності національної економіки [3; 5, С. 160–166]. Босток Дж. та Лайн А. вважають, що риба є джерелом білків та мікроелементів, що підтримують здоров'я людей, а особливо жінок дітородного віку та маленьких дітей [4]. У зв'язку з цією тезою обговорюються та запроваджуються нові

принципи управління рибним господарством та сферою аквакультури, зокрема заходи з підвищення відповідальності за управління водними, рибними ресурсами, підвищенням галузевої конкурентоспроможності [6, С. 30–33; 7].

Метою дослідження є пошук заходів та виокремлення можливостей забезпечення конкурентоспроможності рибного господарства, його складових рибальства та аквакультури в нових умовах функціонування економіки.

Матеріали та методи дослідження. Основу дослідження становлять історичний, логічний, економіко-статистичний та монографічний методи дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення. Рибальство та аквакультура є важливими джерелами продовольства значної частини населення та доходів і забезпечують існування для мільйонів людей у всьому світі. Крім того, рибна продукція є джерелом цінного харчового білка, яка за своїми властивостями не може бути замінена іншими тваринними або рослинними білками. Особливу роль у виробництві риби та рибної продукції зараз відіграє аквакультура, яка внаслідок зростання у світі забезпечує з 2014 року більше половини всієї риби, яка безпосередньо споживається населенням планети, тобто використовується у їжу. Нині аквакультура є ефективним інструментом для покращення промислового стану запасів деяких видів водних біоресурсів, що також якісно впливає на промислове рибальство. Водночас конкурентоспроможну діяльність в аквакультурі з відновлення водних біоресурсів, покращення їх видового складу та збереження біорізноманіття іхтіофауни внутрішніх водойм складно переоцінити. Також у рішеннях міжнародних організацій та спеціалізованих форумів останнього часу відзначається, що середньосвітове споживання риби досягло нового рекордного рівня і перевищило 20 кг на одну особу. Риба протягом тривалого часу залишається одним із найбільш затребуваних продовольчих товарів у світі. Більше половини експорту риби за вартістю та обсягами припадає на країни, що розвиваються, за тих умов, що споживання риби одну особу вище у країнах з постіндустріальною економікою.

Згідно прогнозів міжнародних експертів світове рибальство та аквакультура в подальшому має активно розвиватися, з огляду на збільшення

населення планети, яке у 2050 році досягне 9,7 млрд чоловік. У зв'язку з цим постійно переглядається потенціал як рибальства у морі та внутрішніх водоймах, так і аквакультури в контексті нинішнього та майбутнього внеску в забезпечення продовольчої безпеки населення Землі.

Значною подією в частині розвитку сучасної цивілізації стало затвердження Генеральною асамблеєю ООН Цілей зі сталого розвитку, які складаються зі 17 масштабних цілей, які включають в себе 169 цільових показників, якими протягом 15 років (з 2016 по 2030 рр.) мають керуватися в своїх діях уряди, міжнародні інституції, громадянське суспільство та інші організації. Відповідно до поставлених цілей розвинуті країни та країни, що розвиваються мають конкретні завдання, які мають бути вирішені в зазначені терміни, а хід їх вирішення контролюється для того, щоб ніхто не залишився не задіяним у цьому процесі. Ряд цілей мають безпосереднє відношення до сталого розвитку секторів рибальства та аквакультури. Запровадження цілей сталого розвитку рибного господарства, як і раніше, має формуватися у трьох вимірах сталості: економічному, соціальному та екологічному. Як видно з найбільш ґрунтовних аналізів, зокрема згаданих вище оглядів ОЕСР/ФАО, основними тенденціями майбутнього десятиліття будуть наступні:

а) ціни на рибу та рибну продукцію залишатимуться на відносно високому рівні. Очікується, що вони мало змінюватимуться. Крім того, якщо ціни на продукцію рибальства залишатимуться стабільними, ціна на продукцію аквакультури зростатиме. У майбутньому збільшення виробництва відбуватиметься, у першу чергу, у вимірі обсягів за рахунок об'єктів аквакультури, які не залежать або мало залежать від кормів, що містять рибне борошно та рибну олію, і, очікується збільшення виробництва таких видів риб як сомові, тилапії та коропові;

б) у середньостроковій перспективі очікується збільшення загальних обсягів виробництва рибопродукції приблизно на 15 %, між тим основною складовою збільшення обсягів виробництва буде аквакультура, а щорічні темпи зростання рибальства лишатимуться стабільними (0,3 %), у той час як зростання виробництва продукції аквакультури невинно збільшуватиметься

(5,3 %); у середньостроковій перспективі загальна прибутковість аквакультури як очікується буде помірною, та нарешті стабілізується на рівнях вищих ніж у період високих цін (2006 – 2013 рр.);

в) аналіз світових ринків дає підстави стверджувати, що попит на рибу протягом наступного десятиліття продовжуватиме зростати. Зростання попиту збільшиться головним чином за рахунок країн, що розвиваються, внаслідок зростання статків населення таких країн. Країни Азії лишатимуться як основними виробниками продукції аквакультури, так і основними її експортерами. Ринок і надалі буде характеризуватись традиційною конкуренцією за використання рибного борошна між аквакультурою та тваринництвом і птахівництвом та між аквакультурою і харчовими добавками для прямого споживання людиною рибної олії.

Вже протягом багатьох років ми приходимо до висновку, що європейській аквакультурі, за відсутності природних умов для масового виробництва недорогої продукції, варто розраховувати лише на стагнацію виробництва. Прогрес спостерігатиметься у напрямі урізноманітнення об'єктів аквакультури, виробництві нішевої та органічної продукції (лин, судак), а також розвитку нових технологій, заснованих на застосуванні ресурсощадних та дружніх до довкілля принципах. Прогнозування розвитку галузі у середньотерміновій перспективі ґрунтується на аналітичних матеріалах про макроекономічне середовище, аспектах міжнародної торгівлі та світових цін, врахуванні митних тарифів, ймовірності спалахів хвороб риб, обсягів промислового рибальства, тенденції збільшення термінів виробництва продукції. Існує низка невизначеностей, що можуть вплинути на розвиток рибного господарства, до яких у першу чергу належить зміни клімату. Зміни клімату впливають на водні екосистеми, призводять до зменшення їх сталості та деградацію природних ресурсів, у першу чергу у приморських районах. Поступове потепління атмосфери призводить до фізичних та хімічних змін водного середовища. Існують також зовнішні фактори, що можуть призвести до непередбачуваних ситуацій та впливають на ринок риби.

У цій ситуації Україна серед решти європейських держав знаходиться у більш вигідному становищі, тому що стосовно нашої території вплив змін клімату, його руйнівні наслідки прогнозуються найменшими. І це, як і можливості з виробництва органічної аквакультури, а також перспективи виробництва так званих нішевих видів, робить потенційно Україну можливим впливовим гравцем у європейській аквакультурі [5]. Крім того, мають місце інші соціальні та економічні тиски на природні ресурси та екосистему у цілому, такі як деградація екосистем та зростання дефіциту води. Рибальство та аквакультура мають потужний потенціал, але сталість є ключовим моментом в успішному розвитку всіх підсекторів галузі. Потрібно сконцентруватися на поглибленні підходів справедливого, продуктивного та сталого управління природними ресурсами та їх утилізації, а також зменшенні ступеня деградації природних ресурсів та збереженні генетичних ресурсів.

З огляду на викладене вище можна констатувати, що перспектива зростання виробництва риби та рибної продукції очікується головним чином за рахунок аквакультури. Передумовами цього зростання є: інтенсифікація виробництва; запровадження ефективних ресурсощадних біотехнологій; збільшення видового складу об'єктів аквакультури; інновації в аквакультурі; ефективний менеджмент. Всі перелічені фактори можна узагальнити єдиним поняттям – конкурентоспроможністю продукції рибного господарства та галузі у цілому. Саме цей аспект має інтегрувати у собі всі фактори впливу на виробництво риби та рибної продукції. Підвищення конкурентоспроможності виробництва у рибному господарстві спонукає до залучення різних позитивних складових (інноваційні біотехнології, ефективний менеджмент, наукову підтримку аквакультури) та мінімізувати негативні (конфлікти, ціни на корми, рибопосадковий матеріал та генетичні ресурси, інтегрованість у довкілля та ризики захворювань, відтік фахівців із галузі). Сталий розвиток аквакультури досягається унікальним поєднанням: ефективний менеджмент – ефективні біотехнології – висококваліфіковані трудові ресурси. Це поєднання оптимізується у відповідному бізнес-середовищі, коли створюються умови для зменшення ризиків та непередбачуваності, мінімізуються вплив

неконтрольованих практик аквакультури, змін клімату. Гальмують сталий розвиток відсутність інвестиційного клімату, монополізація бізнесу, зарегульованість виробництва, відсутність інноваційних технологій. Ці ризики більші у країнах, що розвиваються. Україну теж можна зарахувати до таких країн. Каталізатором розвитку ринку аквакультури є конкуренція у сфері виробництва. Аквакультура України, незважаючи на економічні складнощі, залишається досить стабільно функціонуючим підсектором рибного господарства. Виробництво риби в аквакультурі (всі форми її ведення) за останні 10 років досить стабільне на рівні близько 20 тис тонн (табл. 1).

1. Динаміка основних показників виробництва продукції аквакультури в Україні

Показники \ Рік	1990	2013	2014	2015	2016	2017
Виробництво товарної риби, тонн	84353	29766	20319	20225	21425	20168
Площа зариблених водойм, га	70182	103510	84285	89460	78603	87741

Джерело: Державна служба статистики України.

Необхідно порівняти результати діяльності у сфері аквакультури. У 1990 році 30 українськими рибницькими господарствами було вирощено 84,9 тис т товарної риби. Загальна площа рибницьких ставків становила 70,1 тис га. У порівнянні з минулим 2017 роком суб'єктами аквакультури України було вирощено 20,2 тис т товарної риби, площа зариблених водойм 87,7 тис га. У порівнянні з 1990 роком кількість суб'єктів аквакультури зросла з 30 рибгоспів до 3325 суб'єктів аквакультури різних форм власності. Спостерігається заміщення великих рибницьких господарств на середні та малий бізнес. Пояснюється цей процес переходом від пострадянської адміністративної структури господарств до ринкових відносин. Для того, щоб реальний стан справ став відомий необхідно наблизитись до показників аквакультури України десь 1990 року, тобто приблизно 100 тис т на рік. Тому першочергово необхідно встановити кількість ставків, садків (ті, що використовуються, і потенційно можуть знову бути застосованими, оскільки нині фактично немає господарств на водах ТЕЦ, де лінії садків використовували); кількість басейнів

(робочих та таких, що хоч теоретично можна відновити; вартість кормів (і кормового коефіцієнта сучасних кормів); виробництво сучасних кормів України та вартість сучасних імпортованих; вартість електроенергії (у цінах, що можна порівняти). Після проведених дій на наступному етапі слід встановити скільки зараз на потужностях (га, м², м³) ми отримуємо фактично ту ж кількість, що вироблялась на такі самій площі/об'ємах чи менше. Встановити продуктивність (більша чи менша), вартість електроенергії, вартість кормів, собівартість, вартість риби у роздріб. Дослідження підтвердило, що слід удосконалити систему галузевої звітності з метою систематизації і акумулювання декількох потоків інформації, приведення її до єдиних цифр, мінімізації погрешностей в поданні даних. З таблиці 2 наглядно видно, що існує проблема надання звітності суб'єктами аквакультури за формою 1а-риба (річна).

2. Відношення кількості суб'єктів аквакультури та наданих звітів

Показники \ Рік	2013	2014	2015	2016	2017
Кількість суб'єктів аквакультури за обліком	4720	4791	4328	3128	3346
Кількість наданих звітів за формою 1а-риба (річна)	2231	2171	1483	1545	1869

Джерело: Державне агентство рибного господарства України.

Водночас у 2017 році звіти за результатами роботи за рік надали лише 55 %. Причинами такого ставлення виробників до звітності є відсутність механізмів відповідальності суб'єктів аквакультури за ненадання звіту та тінізація української аквакультури. Одним із шляхів вирішення проблеми є законодавче встановлення норм відповідальності суб'єктів аквакультури за ненадання або несвоєчасне надання статистичної звітності. Для того, щоб бути конкурентоспроможною складовою рибного господарства в аквакультурі необхідно вирішити ще проблему орендних відносин. Відповідно до Закону України «Про аквакультуру» для цілей аквакультури надають: рибогосподарські водні об'єкти; рибогосподарські технологічні водойми; частини рибогосподарських водних об'єктів (для розміщення плавучих садків); акваторії (водний простір) моря (для ведення марикультури). Всі чотири

категорії водних об'єктів (їх частин) надаються за договорами користування на умовах оренди, і договір є документом, що дозволяє здійснювати аквакультуру на вказаній у цьому водоймі. Порядок їх надання визначений у Водному кодексі України та Законі України «Про аквакультуру». Це ускладнює процедуру надання в оренду водойм (їх частин), орендодавці не завжди орієнтуються в порядку визначення оптимальних умов їх використання, а в деяких випадках саботують укладення договорів оренди, мотивуючи відмову колізіями законів. У цілому процедура організації нового підприємства аквакультури складна через проблеми з оформленням оренди води та землі під водою і не менш забюрократизована, ніж в інших європейських країнах. На сьогодні один з пріоритетів галузі рибного господарства є створення умов із спрощення процедури отримання суб'єктами аквакультури дозвільних документів для ведення господарської діяльності. Протягом 2016 року було укладено 251 договір оренди водного об'єкта, а в 2017 році – 482 договори, договорів оренди частин рибогосподарського водного об'єкта та акваторії (водного простору) моря за цей термін не укладено жодного. З такими показниками не варто розраховувати на підвищення ефективності роботи рибницьких господарств, адже навіть суб'єкти аквакультури, які працюють довгий термін не можуть переукласти або пролонгувати діючі договори.

У даному випадку маємо зауважити, що слід спростити процедуру надання в користування на умовах оренди рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) та розробити: порядку надання в користування на умовах оренди рибогосподарського водного об'єкту (в тому числі і рибогосподарської технологічної водойми) для аквакультури; порядку надання в користування на умовах оренди частини рибогосподарського водного об'єкту для аквакультури; порядку надання в користування на умовах оренди акваторії (водного простору) моря для марікультури. Розвиток морської аквакультури в Україні тривалий час залишалось на рівні експериментів. Велика частина акваторії Чорного моря, що знаходиться під ефективною юрисдикцією України, характеризується досить яскраво вираженою сезонністю (чергування зими і літа), сильними штормами і дуже низькими температурами води взимку, розпрісненням води, значним

антропогенним пресом і невирішеністю питання зонування для можливого ведення аквакультури. Крім того, порти займають найбільш зручні бухти. Значні ділянки узбережжя і прибережної акваторії відведені під рекреацію і об'єкти природних заповідників. Берегова лінія майже всюди використовується, і є проблеми з розміщенням об'єктів аквакультури. Причиною, що не дає змоги розвиватися марикультурі, бути конкурентоспроможною, виступає складна процедура отримання в користування на умовах оренди акваторії (водного простору) моря. Шляхами вирішення проблеми, які гальмують розвиток марикультурі є оптимізація системи профільної освіти для підготовки фахівців з морської аквакультури та створення Порядку надання в користування на умовах оренди акваторії моря для ведення аквакультури, що сприятиме прийняттю обґрунтованих рішень щодо вибору шляхів забезпечення конкурентних переваг рибного господарства.

Висновки. Отже, маємо можливість прийти до висновку, що необхідно:

а) створити сприятливі умови для забезпечення конкурентоспроможності розвитку рибного господарства на внутрішньому і зовнішньому ринку; налагодити систему формування показників виробництва риби та рибної продукції з урахуванням досвіду дії системи збирання даних про рибне господарство та управління ними в Європейському Союзі на основі положень Регламенту зі збирання даних (DCR) № 1543/2000 від 29.06.2000 та Системи збирання даних (DCF); підвищити ефективність охорони водних біоресурсів у природних водоймах України; збільшити загальне споживання риби та рибопродукції до 15 кг на одну особу (2016 рік 9,6 кг); б) у стратегічному аспекті слід підтримувати екстенсивну аквакультуру, продовжувати фінансувати з бюджету рибовідтворювальні комплекси, бо зменшення елітності порід призводить до втрат в комплекси, надавати підтримку у придбанні чистопородних риб заводам, що виробляють товарну рибу, оскільки є відсутні комплексні господарства з рибовідтворювальною ланкою; створювати умови для безперешкодного імпорту кормів для хижих видів риб (форель, соми), що вирощують у басейнах, УЗВ, сприяти будівництву комбікормових заводів із

урахуванням світового досвіду в умовах орієнтації економіки на світові стандарти безпеки і якості.

Список використаних джерел

1. OECD (Organization for Economic Co-operation and Development); FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). *Agricultural Outlook; Agriculture Statistics (Database)*; OECD/Food and Agriculture Organisation of the United Nations: Rome, Italy, 2017.
2. OECD (Organization for Economic Co-operation and Development); FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). *Agricultural Outlook 2017–2026*; Organization for Economic Co-operation and Development/Food and Agriculture Organization of the United Nations: Paris, France, 2017.
3. Mente, E. Smaal, A. Introduction to the special issue on European aquaculture development since 1993: The benefits of aquaculture to Europe and the perspectives of European aquaculture production. *Aquac. Int.* 2016. № 24. P. 693–698.
4. Bostock, J. Lane, A. Hough, C. Yamamoto, K. An assessment of the economic contribution of EU aquaculture production and the influence of policies for its sustainable development. *Aquac. Int.* 2016. №. 24. P. 699–733.
5. Васюта О. П. Мірошник М. В. Конкурентоспроможність галузі як складова ефективності національної економіки. *Бізнес Інформа.* 2014. № 2. С. 160–166.
6. Новак Н. П. Принципи та конкурентні переваги розвитку органічного сільськогосподарського виробництва в Україні. *Агросвіт.* 2016. № 9. С. 30–33.
7. Козловський С. В. Забезпечення стійкості та розвитку сучасних економічних систем: [монографія]. Вінниця. Нілан-ЛТД, 2017. 554 с.

References

1. OECD (Organization for Economic Co-operation and Development); FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). *Agricultural Outlook; Agriculture Statistics (Database)*; OECD/Food and Agriculture Organisation of the United Nations: Rome, Italy, 2017.
2. OECD (Organization for Economic Co-operation and Development); FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations). *Agricultural Outlook 2017–2026*; Organization for Economic Co-operation and Development/Food and Agriculture Organization of the United Nations: Paris, France, 2017.
3. Mente, E. Smaal, A. (2016). Introduction to the special issue on European aquaculture development since 1993: The benefits of aquaculture to Europe and the perspectives of European aquaculture production. *Aquac. Int.* 24 : 693–698.
4. Bostock, J. Lane, A. Hough, C. Yamamoto, K. (2016). An assessment of the economic contribution of EU aquaculture production and the influence of policies for its sustainable development. *Aquac. Int.* 24 : 699–733.
5. Vasyuta O. P. Miroshnyk M. V. (2014). Konkurentospromozhnist' haluzi yak skladova efektyvnosti natsional'noyi ekonomiky. *Biznes Informats*, 2 : 160–166.

6. Novak N. P. (2016). Pryntsypy ta konkurentni perevahy rozvytku orhanichnoho sil's'kohospodars'koho vyrobnytstva v Ukrayini. *Ahrosvit*, 9 : 30–33.

7. Kozlovs'kyu S. V. (2017). Zabezpechennya stiykosti ta rozvytku suchasnykh ekonomichnykh system: [monohrafiya]. Vinnytsya : Nilan-LTD, 554.

КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ РЫБНОГО ХОЗЯЙСТВА И АКВАКУЛЬТУРЫ КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Н. Вдовенко, В. Маргасова, Ю. Шарило, Л. Михальчишина

Аннотация. В статье исследованы возможности и выделены направления обеспечения конкурентоспособности рыбного хозяйства и его составляющих в новых условиях функционирования национальной экономики. Выделены аспекты обеспечения конкурентоспособности рыбного хозяйства. Осуществлен анализ развития мирового рыболовства и аквакультуры. Сделан вывод о преодолении проблемы неполноценного питания при одновременном ведении органического производства и достижении конкурентоспособности рыбного хозяйства. Установлено, что в среднесрочной перспективе ожидается увеличение общих объемов производства рыбной продукции примерно на 15 %. Причем основной составляющей увеличения объемов производства будет аквакультура. Ежегодные темпы роста рыболовства будут оставаться стабильными (0,3 %), в то время как рост производства продукции аквакультуры постоянно будет увеличиваться (5,3 %). Доказано, что в среднесрочной перспективе, общая доходность аквакультуры как ожидается будет умеренной, и наконец стабилизируется на уровнях выше чем у период высоких цен (2006 – 2013 гг.). Предложено создать благоприятные условия для обеспечения конкурентоспособности развития отрасли на внутреннем и внешнем рынке, а также наладить систему формирования показателей производства рыбы и рыбной продукции с учетом опыта действия системы сбора данных о рыбном хозяйстве, управления ими в Европейском Союзе на основе положений Регламента по сбору данных (DCR) № 1543/2000 от 29.06.2000 и Системы сбора данных (DCF).

Ключевые слова: конкурентоспособность, отрасль, цена, прибыль, стоимость, национальная экономика, органическая продукция, аквакультура

COMPETITIVENESS OF FISHERY AND AQUACULTURE AS A COMPLEX OF THE EFFICIENCY OF THE NATIONAL ECONOMY

N. Vdovenko, V. Marhasova, Y. Sharilo, L. Mikhailchyshyna

Abstract. The article investigates the measures and identifies the possibilities of ensuring the competitiveness of the fish industry and its components of fisheries and aquaculture in the new conditions of functioning of the national economy. The possibilities of ensuring the competitiveness of the fish industry are singled out. The analysis of development of world fishing and aquaculture has been carried out. Emphasis has been placed on overcoming the problem of malnutrition with the

simultaneous management of organic production and the achievement of the competitiveness of the fisheries sector. It has been established that in the medium term, an increase in the total production of fish products is expected to increase by about 15%, with aquaculture being the main component of the increase in production, and annual growth rates of fishing will remain stable (0.3%), while the growth of aquaculture production will increase steadily (5.3%); in the medium-term, the overall yield of aquaculture is expected to be moderate, and finally stabilizes at higher levels than during high prices (2006-2013). It is proposed to create favorable conditions for ensuring the competitiveness of industry development in the domestic and foreign markets; to establish a system for the formation of indicators of fish and fish products production, taking into account the experience of the system of data collection on fish farming, management in the European Union on the basis of the provisions of the Data Collection Regulation (DCR) No. 1543/2000 dated June 29, 2000 and the Data Acquisition System (DCF).

Keywords: *competitiveness, industry, price, profit, value, national economy, organic products, aquaculture*